

KÜÇÜK MENDERES.

T İ R E H A L K E V İ

YIL : 2

30 Ağustos

SAYI : 8

1941

İçindekiler

30 Ağustos

Dedi ki :

Türk erinin 15 düsturu

4 Eylül

O günlerin destanı

Tire ekonomisi üstünde

Tire hakkında muhtelif
eserlerde görülen yazılar

Afyondan İzmir'e

Tireye coğrafi bir bakış

Efe dağı yolunda

Fiat ve Devlet müdahalesi

Türk askeri ve askere
gidiş adetleri

Sekiz Eylül

Karanfile dair maniler

Rüştü Ülken

Tire Kaymakamı

Atatürk

x x x

Fahir Tam

Z. Hanhan

Rüştü Ülken

Tire Kaymakamı

Ulvi Yelken

N. N. Edgüer

Halit Nafiz Edgüer

Z. Hanhan

Ekrem Özelmas

Emin Acar

N. N. Edgüer

N. N. Edgüer

KÜÇÜK MENDERES

30 AĞUSTOS

RÜŞTÜ ÜLKEN
Tire Kaymakamı

Bu gün, 30 Ağustos Zaferinin 19 uncu yıldönümünü kutluyarak şanlı Ordusunu bağrına basan Türk milleti en büyük bayramlarından birini yapıyor.

30 Ağustosun manasını, muhtelif bakımlardan, türlü türlü şekillerde anlamak ve anlatmak mümkündür :

30 Ağustos, Türk Ordusunun bir şeref ve kahramanlık sembolüdür.

30 Ağustos, Türk tarihinin en mühim bir dönüm noktasıdır,

30 Ağustos, Türk inkilabının temel alma günüdür.

Evet bunların hepsi doğru.. Fakat 30 Ağustos, bize her şeyden evvel şu hakikati söyler ve öğretir :

Türk millet ve cemiyet hayatında siyasi kombinezonları ancak yardımcı vasıta saydığı, hakiki değerinin kendi bünyesinde olduğunu şuurla bildiği ve kendini böyle hazır-

ladığı vakit daima harikalar yaratmıştır.

Türkün Japon ve Hind denizlerine, Siberyanın buz dağlarına, Avrupa içlerine ve Afrikanın sonlarına vardığı devirlerin sırrını tarih bunda göstermektedir.

İşte 30 Ağustos 1922 de Türk milleti yalnız kendi imanına, yalnız kendi kahramanlığına, yalnız kendi kuvvet ve kudretine güvenerek silâha sarılmış, Atatürk'ün dahiyane kumandası altında Türk topraklarını düşman ordusundan temizlemiş ve tarih bir eşini daha görmediği parlak bir zafere şahit olmuştur. Bu günkü hür ve müstakil Türkiyenin temeli, bu zaferle kurulmuştur. Türk milletinin siyasi ve iktisadi istiklali "Lozan" dan evvel bu zaferle kazanılmıştır.

İddia edebiliriz ki: 30 Ağustos yalnız bizim bayramımız değildir. Belki insanlık hesabına kazanılmış en büyük davadır. Çünkü 1914 - 18 galipleri dört yıl bütün insanlığın beraberce çektiği ıstıraplardan

Dedi ki :

1 — Ne mutlu Türküm diyene.

2 — Bir Türk dünyaya bedeldir.

3 — Türk ordusu kendine müsavi kuvvetleri daima mağlûp eder. Bir misli fazlasına muvaffakiyetle müdafaa eder. İki misli ve daha fazlasına uzun müddet mukavemet eder.

4 — Türk ordusunu, onun faziletini ve bu ordu ile neler yapılabileceğini benim kadar anlayan az olmuştur.

5 — Bir ordunun kıymeti subay ve komuta heyetinin kıymeti ile ölçülür.

6 — Bu millet evlâtlarının fedakârlıkları, kahramanlıkları için vahidi kıyasi bulunamaz.

7 — En yüksek askerlik budur :

Muhtelif ihtimalleri çok iyi hesap etmeli, en iyi görüneni cür'et ve katiyetle tatbik etmelidir.

8 — "Zafer,, , "zafer benimdir., , diyebilenin, "muvaffakiyet,, , "muvaffak olacağım., , diye başlayanın ve "muvaffak oldum., , diyebilenindir.

9 — Yalnız bir şeye ihtiyacımız vardır. Çalışkan olmak.. Servet ve onun neticei tabiiyesi olan saadet yalnız ve ancak çalışanların hakkıdır.

10 — Subaylara hakikî sevgi verebilecek mektebi aslî kitadır.

Atatürk

sonra hakikî bir barışı, hak ve adalet kuracak yerde Versay, Senjermen, Tirianon Nöyyi. Sevr muahedelerile yeni felâkât tohumlarını ekiyorlardı.. Biz bu gidişe karşı tek başımıza isyan ettik. Bütün bir silâhlî âleme silâhsız ve yaralı halimizle karşı koy-

duk. İki sene içinde Türklüğün kara bahtını değiştirdik. 30 Ağustos 1922 günü bir Dumlupınar harikası yarattık ve «Sevr» muahedesini bir paçavra gibi yırttık Nihayet bu güne kavuştuk..

Bu gün, mihveri bozuk bir dünyanın ortasında bütün insanlığa akıl yolunu, kurtuluş ve barış yolunu gösteriyoruz. Dünyanın bu günkü hali karşısında yeni Türkiyenin arzettiği manzara: Karanlık içinde biricik ışık..

Onun bilhassa şu vasfı bu gün dünyanın gözünü nurlandırıyor:

Türkiye inşa ve kalkınma davasıdır. Davasının temelini sulh teşkil eder. Bütün iç ve dış politikası bu esasa göre ayarlanmıştır. Muahedeler, dostluklar sadece bu maksada sadıktır. Ordu, millî sulhun ve istiklâlin tek dayancıdır..

Evet 30 Ağustos, bu gün bizim için bir harp hatırası değildir. Harp, millî haklarımıza ve şerefli bir sulha kavuşmanın bir vasıtasından ibaretti. Bu itibarla 30 Ağustos bizim için hakikî bir sulhun başlangıç noktasıdır.

Fakat sulhtan daha çok sevdiğimiz hürriyet ve istiklâlimizi korumak vazifesi günün birinde gene kahraman Ordumuza yüklenbilir. Bu takdirde neticenin ne olacağını şimdiden kestirmek pek kolay. Çünkü bu neslin ve gelecek nesillerin iman kaynakları Dumlupınar olacaktır. Ebedî Şefin ebedî eserini korumak için and içmiş bir milletin çocuklarına Zafer yolları daima açıktır. Ordumuzun her zamankinden fazla ye-

nilmezliği, hürriyet ve istiklâlimizin en büyük teminatıdır.

Bizim 30 Ağustos bayramımızı kutladığımız bu günde büyük Avrupa faciası da ikinci yılını hemen hemen dolduruyor.

Tarihî çaptaki dünya hadiselerini dikkatimizin bütün gerginliğiyle takip ediyoruz. Fakat bu dikkat ve hassasiyet soğuk kanlılığımızdan, sükûnetimizden, vakarımızdan hiç bir şey eksiltmiş değildir. Çünkü hükûmetimizin basiretine inandığımız kadar Ordumuzun kahramanlığına güveniyoruz. Nasıl güvenmeyelim ki : Onun binlerce yıldanberi en büyük hocası tarih, binlerce yıldanberi en büyük hareket sahası orta Asyadan orta Avrupaya kadar atını sürdüğü kos koca meydana dandır. Böyle bir ordunun, hele vatanın istiklâlini korumak için, vazifesini umulduğundan fazla yapacağı muhakkaktır.

30 Ağustos 1922 Türk milletinin bütün iradesini, bütün kuvvet ve kudretini bir araya toplayan bir ateş günüydü. Bu ateşi yakan büyük insan bu gün aramızda değildir. Fakat onun elile bu ateşi tutuşturan meş'ale onunla birlikte aynı günde en büyük hamleleri yapmış ve idare etmiş bir Şefin elindedir. O önde, biz arkada, istikbale doğru emniyetle yürüyoruz.

Türk milleti, kurtuluş bayramın kutlu olsun. Kahraman ve yiğit Mehmetçik, Zafer bayramın kutlu olsun.

Ebedî Şef Atatürk, kabrinde müsterih uyu, milletin,

Türk Erinin 15 Düsturu

1 — Türk eri canını verir bir avuç yurdunu vermez.

2 — Asker yurt bekçisidir.

3 — Askerlikte arkadaşlık kardeşlikten üstündür.

4 — Düşmanı öldürmeyi düşman öldürür.

5 — Kazma kürek silâhtir.

6 — Türk eri itaatın canlı örneğidir.

7 — Başını ver, sırrını verme.

8 — Türk eri korku nedir bilmez.

9 — Bir korkak bir orduyu bozar.

10 — Su uyur, düşman uyumaz.

11 — Barış zamanında ter döken, savaş zamanında kan dökmeyiz.

12 — Her Türk er doğar er ölür.

13 — Türkün en iyi dostu zaferdir

14 — Türk tarihin, Türk eri Türkün özüdür.

15 — Zafer Türk için yaratılmıştır.

Garp cephesinin muzaffer kumandanı Millî Şef İnönü'nün

Etrafında çelik bir kaledir.

RÜŞTÜ ÜLKEN
Tire Kaymakamı

4 EYLÜL

Yazan : FAHİR TAM

Kim umardı ki bir damla su bir umman olacak, bir kıvılcım bir volkan olacak, bir avuç toprak büyük bir vatan olacak.

Kim umardı ki kirpiklerde toplanan göz yaşlarından yurdu kurtaran bir enerji taşacak, boğazları tıkayan düğümden bir fırtına kopacak, bir lâv fışkıracak.

İşte Türk bir damla sudan bir umman, bir kıvılcımdan bir volkan yarattı.

Anadolu kanla, göz yaşile, ateşle, imanla yoğrulmuştur.

Onun her karış toprağı doğrudan doğruya Mehmedin ve onu yetiştiren Türk anasınındır.

O, bu topraklar için bir 30 Ağustos ve bir 9 Eylül daha yaratabilir.

30 Ağustos, sonu ebediyetlere varan bir başlangıçtır.

30 Ağustosta Ege denizini gösteren el 4 Eylülde Tirenin 9 Eylülde İzmirin ki-

lidini açtı.

4 Eylül bütün Tirelilerin kalbinde

O günlerin destanı

Bu yurt, bir zamanlar hoyrat eline Verildi talihsiz bir kurban gibi Murat dağlarında düşman seline, Gerildi göğüsler, bir kalkan gibi.

Toprağın, demirin efendisi, Türk Dünya hartasının mühendisi, Türk Gök-Tanrı'nın, yerde tâ kendisi, Türk Türke, gem vurulmaz küheylân gibi.

Sildik gönüllerden kara sevdâyı, Vefasız Aslı'yı, güzel Leylâ'yı. Yıllarca taşidik büyük dâvâyı Erkek göğsümüzde bir iman gibi.

Dağlarda hızlandık, vadide estik Karanlıkta ışık, boşlukta sestik Sel olduk, sellerin yolunu kestik Sakarya çağladı. aktı kan gibi.

Kılıçlar girmeden henüz kınına, Yaralı yiğitler girdi akına Şu köhne dünyayı verdik yangına Hıncımız taşıdı da bir volkan gibi

Gün gelir, -Dünya bu elbet olur ya- Ölüm dedikleri sonsuz uykuya, Dalarsan, gam yeme, üzülme (Ziya!) Nöbeli oğluna ver, baban gibi.

Z. Hanhan

parlak bir sabah gibi hâlâ yaşıyor. Hâlâ o günün sevinci her gün artan bir heyecanla ruhlarını sarıyor. 4 Eylül, küçük menderese taşmağı, çağlamağı öğreten gün. 4 Eylül, Gümenin yeşil yamaçlarında kırmızı lâlelerin köpüklendiği gün. 4 Eylül. sarı zeybeğin başını kaldırarak Türk atlarının nallarını öptüğü gün.

4 Eylül halkın Gökçen ağzından

Gümüş saplı martinimi almışım.

Kır atımı mor dağlara salmışım

Ben bu günü görmek için ölmüşüm.

diye söylediği gün.

4 Eylül yazın bahara, baharın sevince kalbolduğu gün..

O gün, Gü-

me, Bozdağ kaybolmuştu. O gün toprak dümdüzdü. Ta Ankaraya kadar dümdüz.

O gün insanlar erimişti. Hepsi bir

Tire Ekonomisi üstünde

- IV -

RÜŞTÜ ÜLKEN

Tire kaymakamı

Toprağın verim kabiliyetini arttıran âmillerin hepsi müsbet şekilde giderse bir dönüm kendirden 120 kilo mahsul alınacağına şüphe edilemez. Bu gün Tire'de bir dönümden ortalama olarak 70 - 75 kilo alınmaktadır. Bu miktar, havaların kuraklığı halinde, 30 kiloya kadar düşebilir.

Ne yazık ki! Kendir tarlalarının yanında akıp giden kos koca "Küçük Menderes," bu feyizli toprakların istihsal kıymetini alabildiğine arttırmak lâzım geldiği halde kendir mahsulü kuraklık yüzünden mahvolup gitmektedir

Nafia bütçesine 500 bin liraya mal olan Menemen ovasının yeni su tesisatı, daha şimdiden bu havalideki toprağın kıymetini iki misline yükseltmiştir. İleride büsbütün artacağına da şüphe yok Menemen ovası, Tire kadar yüksek fiatlı mahsul neveleri yetiştiren bir saha değildir. Tire'de kendir ekim sahasının muayyen noktalarında ferdî ve hususî teşebbüslerle hiç değilse arteziyen kuyuları gibi bazı sulama tesisleri meydana getirmek mümkündür. Bu takdirde alınacak neticenin büyüklüğü açık ve aşikârdır.

En acıklı ve tüyler ürpertici bir facia olarak Küçük Menderesin sık sık oynadığı çok fena oyunları ve onların hazin neticelerini de burada esfle kayt etmeden geçemeyeceğim: Şiddetli ve sürekli yağ-
ruh heyecanı içinde kaynayan, coşan bir kalp olmuştu.

O gün, Güme, Bozdağ, Küçük Menderes, Gökçen efe, ağaçlar, insanlar yoktu. Yalnız bir şey vardı. Bir ufuktan bir ufka gerilen şanlı, ayyıldızlı Türk bayrağı. Yerde o, gökte o, ruhlarda o...

Fahir Tam

murlar yağınca çoğalarak hızlanan ve havuzlardaki mahsüllerin üstüne boşalan azgın ceryanın, önüne ne rast gelirse hepsini silip süpürmek suretiyle müstahsilin elini böğründe bıraktığı vakidir. Bu seylâp felâketinin bölgemize verdiği zarar cidden korkunçtur. Çok kere tahripkârlığından korkulan bu tabiat afetine karşı mücadele açmağa mani olan şey para imkânsızlığıdır? Buna ihtimal veremiyorum. Seylâbın bir defasında yaptığı zarar kadar para sarfedilse, artık bu felâketten kurtulacak olan çiftçinin temin edeceği kazanç o masrafları kat kat ödeyebilir.

Kastamonu vilâyetile yapılan son muhabere ve bazı tetkikler, fennî tarzda büyük (dokuz gözlü) bir ıslatma havuzunun 15 bin liraya çıkabileceğini göstermiştir. Nihayet bu hususta Ziraat ve Nafia vekâletlerinin yardımları da istenebilir. Yaterki; çalışkan müstahsilimiz Garbın istihsal tekniğini iyice kavramış olsun ve Cümhuriyet rejiminin yarattığı hudutsuz imkânlardan istifade edebilsin.

Kendir ziraatında daha ne meseleler vardır ki, bunları rasyonel bir şeklesokmağa muvaffak olursak temin edeceğimiz kâr başlı başına bir servettir. Bunu en basit ve küçük bir misalle canlandıralım :

Çiftçilerimiz kendir tohumunu elle serpererek "savurma" tabir edilen bir usulle eker ve sapanla kapatırlar. Bu usulle 7 - 8 santimden daha derine düşerek intaş edemiyen ve sapanla kapatılmıyarak açıkta kalan kısmı hesap edersek, kendirin bir dönümüne 10 kilo tohum atılır Ekim işi, pamukta olduğu gibi, makineleştirilmiş olsa hektardan 50 kilo tohumluk tasarruf edilebilir ki, ekim sahası 1500 hektar olduğuna göre, ekilen tohumluktan yapılacak

Tire Hakkında Muhtelif Eserlerde Görülen Yazılar

ULVİ YELKEN

Toprağının zenginliği ve mevkiinin hususiyeti dolayısıyla tarihin muhtelif devirlerinde büyük bir ehemmiyet kazanmış olan Tire hakkında eski ve yeni bazı eserlerde yazılara tesadüf edilmektedir. Tire tarihi ile uğraşacaklar için şüphesiz kıymetli birer vesika olan bu yazıları neşretmeği uygun bulduk.

I

Cihannüma'ya göre Tire:

Büyük Türk âlimi Kâtip Çelebi 1058

tasarruf yılda en aşağı hesapla 15 bin lirayı bulur. Her şeyin bahalılaştığı bu zamanda bile kendir tohumunun kilosu nihayet 20 kuruşu geçmemiştir. Buna rağmen yalnız ekim işinin rasyonel bir hale getirilmemesi, her yıl binlerce liranın israfına sebebiyet vermektedir.

İşte ufacak bir misalle ve rakamların diliyle heder olan kıymetlerin müsbet bir izahı!

Unutmayalım ki: Rasyonalizasyon hareketi bu gün geniş ölçüde bir millî davamızdır. Zira Avrupa harbi, karbe iştirak eden ve etmiyen memleketlerin iktisadî hayatı üzerinde mühim bir tesir yapmıştır. İhracat ve ithalât hareketleri bu gün asgarî hadlere düşmüştür. Bütün faaliyetler iç piyasaya tevcih edilmiştir. Coğrafi ve siyasî durumu itibarile memleketimiz de -tabii- bu umumî gidişe ayak uydurmağa çalışmaktadır. Bir taraftan istihsali arttırma imkânlarını araştırırken diğer taraftan da istihsal ve istihlâk ameliyeleri arasında şimdiye kadar israf edilen bir çok kıymetlerin heder olmasını önlemek için hükümet muhtelif tedbirler almış ve almaktadır. Gerek istihsal ve gerek istihlâk sahalarında heder olmaktan kurtarılan bu kıymetler sayesinde maliyet fiatlarını düşürmek ve ortaya çıkan yeni servetler dolayısıyla millî geliri arttırmak imkânları hasıl olacaktır.

tarihinde yazmış olduğu "Cihannüma," sında Tire hakkında şunları yazmaktadır. [*]

"Evsafı Tire Aydının pahitahtıdır. Bununla Manisa arasında Kızılca Musa dağı derler bir cebel vardır. Bu cebelin muhazisinde bir cebeli âhir dahi vardır. Tire anın zeyline düşer. Kurşun örtülü camii ve esvak ve hamamları vardır. Bender şehirdir. Halkı mütemevvil ve tüccardır. Bir

(x) Cihannüma kâtip Çelebi 1145 tabı sayfa 636

Hatta rasyonalizasyon cereyanı medenî dünyada ziraat ve endüstri hududunu aşmış, idare teşkilâtına ve resmî mekanizmaya bile müessir bir mahiyet almıştır. Bu hakikate henüz taze sayılabilen ve Tire'ye ait bir misal ekleyebiliriz: Tire belediye bütçesini tasdike salâhiyetli makam bu yıl belediye idaresinde memur adedini azaltmak suretiyle bazı tasarruflar yapmıştır. Fakat idarî rasyonalizasyon yalnız bütçe gelir ve masrafları bakımından değil, gerek memurların ve gerek resmî dairelerde işleri olanların sarf ettikleri emek ve zaman bakımından da mütalâa edilmek lâzımdır. Bir vergi kaydını düzeltmek için vatandaş iki ay uğraşsın yalnız bina veya arazi vergisi vermiş değildir. Aynı zamanda iki aylık emek ve üzüntü vergisi de vermiş demektir. Ancak emek, vakit ve külfet şeklindeki bu vergiler -maalesef- millî ekonomi bakımından hiç bir fayda vermeden, tamamen heder olmuş servetlerdir.

Görülüyor ki: Mevzuun çok önemli, çok geniş ve şumüllü bir noktası üzerindeyiz.

RÜŞTÜ ÜLKEN

Tire Kaymakamı

— Devamı var —

müsallâsı var. Tülü ve arzı iki yüz hatve mürabbaüşşekil bu saha kârgir dıvar ile mahsur. Dört kapu konmuştur. Her kapudan onar paye nerdüban ile suut olunur. Ve bu sahanın vasatında âbı revanı daim bir şadırvan vardır. Zemini tirfil nam sebz ile müzeyyendir. Ve bazı eşcarı vardır. Ve dıvârı kıblisi dahilinde hâiti şarkiden hâiti garbiye varınca yüz tane dıraht serv ve halkının teşhizi havatır vaktinde mecmaidir.

II

Büyük Türk seyyahı Evliya Çelebi ise yazdığı meşhur seyahatnamesinde Tireyi şu suretle anlatmaktadır. [x]

Evsafı şehri azim ve tahtı kadim binayı Sire Yani şehri muazamı Tire

"Cemşidi Feridin duhteri pâkize ahterlerinden Sırya nam bir melikenin tahtı ve binası olduğundan Sireden galat Tire derler. Badehu sene tarihinde âli Selçukiyandan Sultan Keykubat bin Keyhüsrev emirlerinden Aydın Bay oğlu İsa Şah feth edüp ol asırda Kahirei Mısırda azim kaht galâ olup bu şehirden Mısır gemilerle hayli zahire imdat eyledikleriçün ehli Mısır bu şehir mamur olmasiçün hayır düa ettikleri ecilden ilâ yevmina hâza gündün güne mamur âbadan olmadadır. Badehu sene tarihinde âli Osmandan... Padişahın kabzei tasarrufuna bilâ cidal girmiştir. Zira kal'ası yoktur. Hemen Şarktan garba Bursa şehri gibi kestane cebelinin

(x) Cihannüma kâtip Çelebi 1145 tabı sayfa 636

(xx) Evliya Çelebi seyahatnamesi cilt 9 sayfa 162

dameninde vaki olmuş bir bender şehri revenderdir. Bu dahi Manisa gibi darülmülkü Aydın Baydır. Ve Manisa bu şehrin şimalindedir. Ve mabeynehümalarında Kızılca Musa dağı vardır. Merhale yerdir. Ve on yedinci iklimi örfide adolunmuştur. Ve Anadolu eyaletinde Aydın sancağı paşasının tahtıdır. Ve bir mamur abadan livadır. Paşasının tarafı padişahiden hassı hümayunu sekiz yük kırk yedi bin akçedir. Amma berveçhi adalet beş yüz asker ile elli bin kuruş hasıl olup sefer eşer ve tahtı hükümetinde erbabı ziamet 23 dür. Ve erbabı timar sekiz yüz kırk altıdır. Bunlar dahi kanun üzre cebelülerile üç bin müsellâh pâk asker olur. Mirivalarının bayrağı altında sefer eşerler. Alay beyisi ve çeri başısı vardır. Ve şehri beş yüz akçe mevleviyettir.

Afyon'dan İzmir'e

N. N. Edgüer

Ne süs, ne şan, ne yaldız
Her gönülde aynı hız.
Genç, ihtiyar, kadın, kız
Baştan başa akan ne?.

Kaçın önünden yelin
Bulutlar yere gelin,
Karşısında bu selin
Kıyamet ne, tufan ne?.

Zamanımızda Rumeli kadıaskerliğinden mazul dahkî Mustafa efendi hazretlerine berveçhi arpalık ihsan olunup kendülerinin mektubu durerbarları ile bu şehirde kaim makamı olan Yusuf efendiye gelüp mahkemede mihman olup şehri temaşaya şüru ettik. Bu mevleviyet senevî adalet üzre yirmi bin kuruş hasıl olur şerif mevleviyettir. Mollanın tahtı hükümetinde olan sancak kazalarıdır kim zikrolunur. Cümle on dört kazadır. Evvelâ kazai Tire nahiyesi dört kazadır. Kazayı fevane ve kazayı Bergasukebir ve Bergasusagir ve kazayı Maden. Bu dört nevahi kazalarile cümle on sekiz kazadır. Amma sancak kazalarıdır. Evvelâ kazai Bayındır ve kazai Birgi ve kazai Sart ve kazai Balyambolu ve ka-

Tireye Coğrafi Bir Bakış

Yazan : HALİT NAFİZ EDGÜER

Bundan evvelki yazımızda Tirenin nüfusunu ve bu nüfusun toplanmasındaki sebepleri görmüştük. Bu gün de nüfusla çok yakından bağlı olan istihsalâtını görelim:

Tirenin coğrafi mevkii ve mesahası :

Tire kazası İzmir vilâyetinin en mühim ve en eski kazalarından biridir. Kaza küçük Menderes kıyısından ve Güme dağı eteğinde kurulmuştur. Şehir deniz seviyesinden (70) metre yüksekliktedir. Sahası 615 kilometre murabbıdır. Cenup tarafını dağlar kapamıştır. Şimal tarafında ise Küçük Menderes nehrinin vücuda getirdiği ovalar vardır. Tire şehrinin eskidenberi mühim bir şehir olduğunu anlamak için Cavit beyin Aydın salnamesinin birinci cildinin 561-562 inci sahifelerine göz gedirelim.

“Hudut; şimalen Bayındır ve Ödemiş, cenuben Aydın ve kazaları, garben Ayasuluğ ve Torbalı ile mahduttur. Kazaları yoktur. Kariye olarak 48 danedir.” Yine Cavit beyin salnamesinde coğrafi mevkii şu şekilde gösterir. “38 derece 4 dakika şimali arzi, 25 derece 20 dakika tuli şarkidedir.

zai keles ve kazai güzelhisar ve kazai Köşk ve kazai Sultanhisarı ve kazai Nazilli ve kazai Arpaz ve kazai Amasya ve kazai İnegöl ve kazai Alaşehir ve kazai Vakıf bunlardır. Ve bu kazaların cümlesinde bin pare âbadan kuralar ve kasaba ve şehirlerdir kim gayet anka âyanı ve reayası vardır. Ve şeyhülislâmı ve nakibüleşrafı ve sipah kethüda yeri ve yeniçeri serdarı vardır. Ve bu şehir cümle altmış sekiz mahalledir. Ve cümle bin serayı âlileri ve gayri hanedanların cümlesi bağ ve bahçeli ve gül ve gülist nli kiremit örtülü mamur ve müzeyyen kârgir b'nayı kadim musanna hanei zibalardır kim Manisa binalarından şirindir. Ve bu şehir cümle yüz kırk dört mihraptır. Otuz altısı mükellef ve müzeyyen mamur selâtin misali camilerdir.

Yüksekliği 100 metredir,, der. Görüyoruz ki Cavit beyin salnamesindeki malûmatlar hemen bu günkü coğrafi malûmatlara uyaktadır. Yalnız saha itibarile değişmiştir. Cavit beyin salnamesinde saha 1097 kilometre murabbı gösteriliyor. Bu günkü sahası bundan 418 kilometre murabbı noksandır. Bunun da sebebi bazı köylerin diğer kazalara geçmesi neticesidir.

Arazinin jeolojik bünyesi :

Bütün Garbî Anadolu mintakası gibi buranın arazisi birinci zaman, şist ve mika şist, Gnayis ve Küçük Menderesin getirdiği aleviyonlardan ibarettir. Cavit beyin salnamesinde de bünyesi Mika şist ve birinci zaman olarak gösterilmiştir. (Cilt 3, sahife 632)

İklimi, sühuneli ve yağmurları :

Tire Akdeniz ikliminin Garbî Anadolu tipine uyar. Buranın umumiyetle iklimi yazları sıcak ve kuraktır. Senelik vasatiler 2+ ile 16,4+ arasında oynar. Mutlak sühunetler ise 4— ile 37+ dir. Bu sühunet-

Cümleden cemaatlı çarşuy içinde Yeni cami gayet musannadır. Ve kubbei âlisi kuruşludur. Ve minaresi gayet nahif ve mevzundur. Ve taşra sofaları üzre altı adet süt n somaki üzere kubbei minarelerdir. Ve şebbiruz cemaattan hali değildir. Ulu cami Matekaddem kiremitli imiş badehu Birgili Derviş ağa tamir ve termim edüp dürrü beyz âsâ münevver olup serapakurşun ile puşide etmiş Lâkin haremi yoktur. Sabrah üzre vaki olmağile tenk mahaldedir. Amma taşra sofaları vardır. Ve minarei seramedi camiin solunda vaki olmuştur. Minare kapusunun solunda iki âdem kad bâlâda bir beyaz mermeri ham üzre tarihi budur.

- Devam edecek -

lere tamamilen Akdeniz rejiminde tesadüf edilir.

Yağmurlarına gelince de : Tire bütün garbî Anadolu gibi yağmur mevsimi ekseriyetle intikal mevsimi olan Sonbahar sonlarile kış ve ilkbahar bidayetlerinde alır. Mayısla birlikte hemen bütün Garbî Anadolu gibi mutlak denecek kuraklıklar başlar. Azamî yağmur miktarı 700 - 750 milimetre arasında oynamaktadır. Fakat yazın bazı ani depresyon tahvillerile buraya sağnak halinde yağmurlar yağar.

Tire şehrinin kuruluşu :

Tire şehrinin kuruluşunu çok eski zamanlara kadar götürebiliriz. Fakat bunun kat'i olarak kuruluş tarihini bilmiyoruz. Elimize geçen vesikalara göre şehrin inkişafı Selçukilere dayanır. Selçukilerin inkişafı buraları Aydın oğullarına tabi oldu. Aydın oğulları zamanında Tire gerek güzel sanatlar ve gerekse ziraî ve sınaî bakımdan çok inkişaf etti. Aydın oğullarının Osmanlı imparatorluğuna geçmesi üzerine buraları Osmanlılara geçti. Yıldırımın Ankara mağlûbiyeti üzerine buralarını Timurun zaptettiğini ve Tire şehrinin diğer yerlerden yağma ettiği mallar için anbar yaptığını yazarlar. (x) Görüyoruz ki: Tire eskidenberi zengin ve gayet güzel bir şehirdir. Bu zenginliğini Küçük Menderes nehrinin vücuda getirdiği ovaya borçludur.

Tirede ziraat :

Tire İzmir vilâyetinin eskidenberi ziraat sahası olan kazalarından biridir. Bunu yine Cavit beyin salnamesinin [Cilt 4, sahife 702] den anlıyabiliriz. Bu salnameye göre:

Mezru arazi	470 bin hektar
Kabili zer arazi	80 “ “
Orman	75 “ “
Gayri kabili mezru arazi	472 “ “ dir.

Yine Aydın salnamesinin 6/509 numara ve 1300 tarihli 126 ıncı sahifesinde ekilen

(x) Osmanlı tarihi, Anadolu beylikleri, Cavit beyin salnamesi cilt 3 sahife 833.

mahsuller için şunları yazmaktadır. “Çavdar, mısır darısı, burçak, sisam, pamuk, üzüm, bakla, nohut, bürülce, soğan, kendir tohumu ekilmekte ve Ödemiş ve Kuşadasına gönderilmektedir.” Görüyoruz ki Tire yalnız bugün değil daha eskidenberi ziraat sahasıdır. Bugün Tirede hemen aynı mahsuller ekilmekte ve eskisine nazaran daha fazla istihsal edilmektedir. (x) 1931-1932 istatistikine nazaran Tirede istihsal edilen hububat, bakliye ve sınaî nebatlar

	Dönüm	Kilogram		
H u b u b a t	Buğday	18060	2051018	
	Arpa	19733	2134576	
	Yulaf	131	23853	
	Çavdar	2007	129387	
	Pirinç	—	—	
	Darı	4473	573213	
	Mısır	—	—	
	B a k l i y e	Bakliye	3329	337826
		Bezelya	151	2701
		Nohut	560	38780
Fasulya		—	—	
Bürülce		461	16208	
Mercimek		4	124	
Burçak		1744	93481	
S i n a î n e b a t		Tütün	7446	1130619
		Patates	1	108
		Pancar	2	227
	Snğan	289	111027	
	Sarmısak	21	7479	
	Pamuk	4636	558492	
Keten	1529	78661		
Sisam	1869	53340		

(x) İzmir vilâyetinin 1931 - 1932, 933, 934, 935 - 936, 937 - 938 istatistiklerine müracaat

1935 — 1936 seneleri araziler aynidir.

Hububat	Buğday	3000	Ton
	Arpa	400	«
	Yulaf	50	«
	Darı	140	«
	Mısır	250	«
Bakliye	Bakla	200	Ton
	Nohut	200	«
	Fasulya	20	«
	Börülce	25	«
Burçak	300	«	
Sinaî nebatlar	Patates	20	Ton
	Pamuk	1200	«
	Kenvir	1500	«
	Soğan	50	«
	Sisamm	100	«
Kendir	800000	Kilogram	

Yine 935 — 936 senesinde

	Zeytin ağacı	Zeytin	Zeytin yağ
935	180000	500000 Kg.	100000 Kg.
936	180000	300000 “	56000 “

istihsal etmiştir. Bu istatistikleri İzmir vilâyetinin diğer kazalarının istihsal miktarlarile karşılaştıracak olursak Tire diğer kazalardan çok fazla istihsal eder. [x] Tire yalnız ziraî noktaî nazarında değil aynı zamanda maden itibarile de zengindir. Salnamelerde bunlar hakkında malûmat olduğu gibi istatistik yıllıklarında da bunlar hakkında malûmat vardır. 1931 — 1932 yılında mevcut olan madenler şunlardır.

Yeniköy : Zımpara, demir, zift

Hasan çavuşlar : Manganez

Yeni çiftlik : Zımpara

Mersinli dere : Zımpara, Manganez

(x) İstatistik yıllıklarına müracaat edilebilir.

Dağ, Yeni yol : Zımpara

Hasan çavuşlar : “

Halkapınar : “

Çavuşgöl : “

Toprakdede, Musalar : Demir, civa

Beyler çeşmesi : Arsenik

Karakilse : Civa

Sanayie gelince :

Tire eskidenberi küçük sanayiinin oldukça fazla bulunduğu bir yerdir. Cavit beyin salnamesinin (4 cilt, sahife 736 da) Tirede 56 değirmen olup bunların sekizi su, yirmisi rüzgârla işlediği ve bunlardan gayri olmak üzere sisam ve zeytinyağ için su ile dönen değirmenlerde mevcut olduğunu yazar.

Yine aynı salnamede buharla işleyen Hacı Ali paşa zeytinyağ fabrikası ile bir de Felemenkli Heftin zeytinyağ fabrikası olduğunu yazmaktadır.

1300 tarihli [Sahife 126] Aydın salnamesinde ise : Tirede adı ve ipekli peştamallar, pamuk bezleri, iplik alacası ve bedî tabir olunan yastık ve yatak yüzleri yapıldığı ve bunlardan gayri olarak ta keçe ve urgan yapılarak İzmir, Ödemiş ve Kuşadasına ihraç edildiğini bildirmektedir.

Tire etrafındaki mebzul ormanlarından da istifade ederek mangal kömürü, odun istihsal eder.

1935 — 936 yılında

Kömürden 2021 kantar 2668 lira

Odundan 522 “ 160 “

memlekete girmiştir. 931 de zımpara madeni ihracından da 488 ton ihraç ederek 1,109 lira memlekete girmiştir.

Tire Belediyesi eskidenberi diğer kazalardan daha fazla zengindir. [Cavit bey salname cilt 4, sahife 726] Belediyenin varidatı 3479461 kuruş olduğunu yazmaktadır.

1935-936 yılına göre de Tire Belediyesinin varidatı 160652 liradır ki diğer kazalara nazaran çok mühim bir yekûn tut-

(Gökçen Efe) den parçalar

Efe Dağ Yolunda

İşgal genişliyor. Gökçen, dağa çıkmağa karar vermiştir. Kızanları tarafından eğerlenen atı, kapı önünde eşinmektedir. Efe, arkadaşlarile hellallaşarak atına atılıyor. Bir mahmuz darbesi ve çalgın bir dört nal.. Heyecanla savrulan mahmuzlar hayvanın karnına saplanmış, ve Efenin çizmesine kan damlamıştır. Eski Zeybek yıllardan ve yıllardan sonra döktüğü bu kanın ateşini hissetmiş gibidir.

Aldı Şair :

Sakin aldırma Efem; daha topuğunda kan Hem, ne olur erisen ve büsbütün kan olsun? Şu akan Mendereste kan çoğlasa ne olur. Genç kızlar, kan içinde gelişir, anne olur. Sevgi için kan ister, hayat için kan ister. Dön de bir bak sağrıya nasıl köpüklendi ter Atın, hızını aldı akan bir damla kandan. Artık rüzgârlar bile yetişemez arkandan Sen de kendi hakkını, kendi kanında ara Kırtanın başını efem, çevir dağlara. Boynundaki tasmadır, belki köpeğin süsü. Fakat, tasma taşımaz dağlarda kurt sürüsü Sert havalı dağlara, dik alınlar yaraşır, Rüzgârlar dağda büyür, dağda kasırgalaşır

maktadır.

Şimdiye kadar uzun uzadıya olan tetkiklerimizden şunu çıkarabiliriz ki Tire kazası İzmir vilâyetinin diğer kazalarından daha kalabalık ve daha zengindir. Bu zenginliği Küçük Menderes nehrinin meydana getirdiği ovaya borçludur. Ve bu ova bu günkü istihsalinden çok daha fazla istihsal kabiliyetine maliktir. Ancak bu toprağı metodik bir şekilde işlemelidir. [X]

Halit Nafiz Edgüer

(x) Değerli kaymakamımızın «Tire ekonomisi» makalesini okuyunuz.

Köpüklü seller bile dağdan alır hızını Dinle at nallarından dağın çarpan nabzını

Aldı dağ :

Yaylam, hüriyete açılan kucak,
Koynum, annelerin koynundan sıcak.
Bende arayanlar mutlak bulacak
Affeden, avutan Rabbin yolunu.

Gel ! benden göklere, uç kartal gibi
İsmi ansınlar, bir masal gibi
İçine kurt düşen, çürük dal gibi
Mağrur hırsızların kopar kolunu.

Aldı Şair :

Gene ufuklar al, al, gene dağlar mor efem
Bak derinden derinden sesler geliyor efem!
Dinle, karşı ormanda bir şeyler var bu akşam
Büyük bir sır taşıyor esen rüzgâr bu akşam
Tuluşan bir yangındır güneş, dağın göğsünde,

Bir çelik tavlaniyor: Gök-Tanrı'nın örsünde
Sen, toprağı alt eden bir saban demirisin
At gönlünü, dağların potasında erisin
Sonra parla, kınından sıyrılan kılıç gibi.
batının yangında alevlen bir hınç gibi.
Pırl, pırl gölgeni içelim su yerine,
Gözümüze ışığın dolsun uyku yerine
Denize in: dalgalan, güneşe ağ, bulut ol.
Göğe çekil: bayraklaş, ufka geril hudut ol.
Dudaklarında, türkü ve alnında, bir yara
Dumanlı yaylalarda efem, kendini ara.

Z. Hanhan

Fiat ve Devlet Müdahalesi

“EKREM ÖZELMAS,,ın

Tirede verdiği konferans

Şimdi tasavvur edelim. Bu şahıs menba suyunun şişesini (5) kuruşa satarsa elde edeceği kıymet (5) dir. Çok yüksek bir fiat ile satarsa elde edeceği kıymet gene (5)dir. Şu halde inhisarcı bu iki had arasında kendisine en yüksek geliri temin edecek olan bir fiatı bulmak zorundadır.

En yüksek geliri temin eden | Fiat (Prix) = P
Miktar (nombre) = N

Diğer muhtelif gelirleri temin eden | Diğer fiatlar = P'
Diğer miktarlar = N'

olduğuna göre formülün basit şekli :

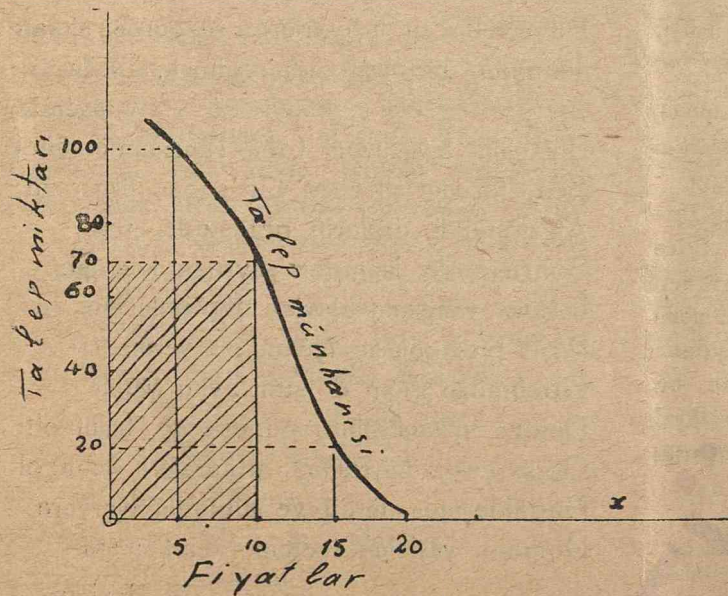
$$N \times P > P' \times N'$$

olur.

Pratik bir misal verelim :

N ×	P	=	Elde edilen gelir
∞ ×	0	=	0
100000 ×	5	=	500000
70000 ×	10	=	700000
20000 ×	15	=	300000
0 ×	20	=	0

Bu misali aynı zamanda grafikte gösterelim : (000) ilâvesile

Cerek rakamla verdiğimiz tabloda ve ve gerek çizdiğimiz grafikte iyice tebarüz ediyor ki inhisarcı için en iyi fiat “Leprix optimum,, 10 kuruştur.

Arkadaşlar, görüyoruz ki, bütün mukavemeti üzerine alan (talep münhanisi)dir. Binaenaleyh talep münhanisinin (elasticite) si ne kadar çoksa, inhisarcı o kadar yüksek fiat koymaktan çekinecektir. Zira talep miktarı, az bir fiat tereffüü ile birden bire duracak olursa inhisarcı hiç bir şey elde edemeyecektir.

Fakat zarurî ihtiyaçlarımızı karşılıyan mevadın talep münhanilerinin hiç de alâstiki olmadığını gördük. Bu vaziyette, bu maddeler üzerine tesis edilecek bir inhisar en yüksek fiatı vazetmekte bir mahzur görmeyecektir.

Basit olarak tetkik ettiğimiz inhisar fiatının bir de (maliyet) karşısındaki vaziyetini gözden geçirmek faydalı olacaktır. Zira inhisarcı için sadece (ciro) bir kıymet

ifade etmez, o bilhassa (safî kârın) yüksek olmasını temine çalışmaktadır.

İstihsal fiatı az bir farkla, maliyet (C) ile ifade oluursa evvelki basit formül bu sefer şu şekli alır:

$$(P - C) N > (P' - C') N'$$

Bu formülü esas alarak şöyle bir vaziyet tasavvur edelim:

C	P	N	PN
10	20	× 12000	= 240000
10	25	× 10000	= 250000
10	50	× 4000	= 200000
10	100	× 500	= 50000

C	P	(P-C)	N	(P-C) N
10	20	10	× 12000	= 120000
10	25	15	× 10000	= 150000
10	50	40	× 4000	= 160000
10	100	90	× 500	= 45000

Bu tabloda açık olarak görülüyor ki fiat (25) olduğu zaman en yüksek (ciro) elde edildiği halde en yüksek kâr (50) kuruşluk fiat ile temin edilmektedir.

Tabii inhisarcı için fiat 25 kuruş değil (50) kuruş olacaktır.

Şurası dikkate değen bir noktadır ki inhisar fiatı ile satış fiatı arasında sıkı bir münasebet mevcuttur. İnhisarcı için kazançlı olan hareket tarzı “istihsal fiatı düştüğü zaman satış fiatını da düşürmektir.,”

Biraz evvel tasavvur ettiğimiz vaziyette istihsal fiatı 10 kuruş idi Şimdi bunun 7 kuruşa düştüğünü farzedelim:

C	P	(P-C)	N	(P-C) N
7	20	13	× 12000	= 156000
7	25	18	× 10000	= 180000
7	50	43	× 4000	= 172000
7	100	93	× 500	= 46000

Bu vaziyette görülüyor ki istihsal fi-

atının düşmesiyle birlikte satış fiatını da 50 den 25 kuruşa indirmek İnhisarcı için daha kârlıdır.

İnhisar fiatları hakkında verdiğimiz bu izahattan şu neticeleri çıkarabiliriz:

A — İnhisarcı, her ne olursa olsun, bütün istihsalâtını piyasaya süremeyecektir. Mutlaka bir stok yapacaktır.

Bu stok :

1 — Ya münasip bir zaman için (eğer muhafaza edilebilirse) saklanacaktır.

2 — Yahut bu stok imha edilecektir. İmha keyfiyetine misaller çoktur. Ekonominin banisi Adam Smith (Hindistan kumpanyası = La compagnie de İndes) nın rekoltenin fazla olduğu senelerde, baharatı yaktığını müşahade ediyor. Pek meşhur bir misal de, bazı seneler için ipek böceklerinin yumurtalarının kısmen tahrip edilmiş olmasıdır.

Görülüyor ki bu bakımdan umumî menfaat ile inhisar karşı karşıyadır.

B — İnhisarda fiat, serbest rekabette olduğu gibi istihsal fiatının yakınında değil oldukça üstündedir. Bu dahi umumî menfaata uygun değildir.

C — İnhisarcının istihsal fiatının düşmesiyle maliyeti de düşürmesi menfaati iktizasıdır. Fakat bu düşüş halinde gene istihsal fiatından oldukça yüksektedir.

D — İnhisarcı talep münhanisinin elasticite'sini kabul etmek istemez. Bu itibarla ancak acı tecrübelerle asgarî sayılabilecek olan fiata gelecektir.

**

Ekrem Özalmas

— Devamı var —

Türk Askeri ve Askere Gidiş Adetleri

Yazan : EMİN ACAR

Rap, Rap, Rap, diye azametli adımlarla yürürken, yalnız yerleri değil, gökleri bile titreten tunç yüzlü, enli boylu, güçlü kuvvetli, Mehmetlerin hemen çoğu, yani yüzde 70 i köylerimizden çıkar. Çünkü: güzel yurdumuzda nufusumuzun ekseriyetini köylümüz teşkil etmektedir.

Sırası düşünce askerlik şubelerine taşınan, Ordu saflarını dolduran, yurt hudutlarını bekleyen, Türkün, kuvvet, kudret, ve savaş üstünlüğü nü bütün bir cihana kabul ve teslim ettiren bu eşsiz kahramanlar alayının bu gibiasıl ve necip hasletlerle yetişmesinde millî ruh, millî terbiye ve telkinin başta geldiği de şüphesizdir.

İşte: Ben burada şu satırlarımla Türk köylüsünün, Türk gencinin nasıl askere hazırlandığını; ve nasıl askere yollandığını anlatmak isterim.

- Bir kerre muhakkaktı ki: her doğan Türk çocuğu anasından asker olarak doğar. Bunu düşünen fedakâr Türk anası erkek evlâdına kız kardeşinden altı ay fazla (meme) verir.

Bu altı aylık fark bir hak tecavüzü değil. O küçücük et parçasının omuzlarına yurt müdafaasında yarın çökecek ağır yük altında onun tahammülünü daha ziyade arttırmak, onun daha gürbüz, daha güçlü, daha kuvvetli yetişmesini temin edebilmek içindir.

Sekiz Eylül

N. N. Edgüer

Yaralı bağrımızda kırmızı güller açtı

Gediz şimdi söğütten gölgeli dallar açtı

Her kılıç sönmeyecek bir destan yaratırken

Atımız Akdeniz'e ateşten yollar açtı

İçerimiz yıllardır bürünmüşlü bir yasa

Ne mutlu ki kavuştuk sana yeşil Manisa

Özlemin bir yaraydı yasımız kadar derin

Sana yüz sürdük işte göğsümüz artık yerin

Bir güneşi içinde saklıyan salkımlarda

İncilerden bakışla süzülüyor gözlerin.

İçerimiz yıllardır bürünmüşlü bir yasa

Ne mutlu ki kavuştuk sana yeşil Manisa

O erkek yavruya anne tarafından yapılan ayrı ve şahsi bir fedakârlıktır, askerlik hakkıdır.

Onun beşiği uzun savaş destanlarından annesi tarafından bestelenen ninnilerle sallanır, üç dört yaşlarına basdığı gün kargıdan atına biner, tahtadan kılıcını kuşanır, at oynatır. Altı yaşlarına giren köy çocukları köy sokaklarında şu türküyü söylemeğe yeltenir.

Bahçelerde patılcan

Ben askere yazılcan

Ben askerden gelince

Elâ gözlü kız alcan

O daima bu ruh ve terbiye altında büyür, yetişir, gün geçmezki: Evlerinde sofrada başında, tarlalarında, harman işinde

Balkanda şehit düşen amcasından, Çanakalede kalan babasından, Dumlupınarda yatan kahraman kardeşinden bahsedilmesin. O bu sözler arasında içini çeker, ve söze karışır.

—Ah... bende bir asker olsam.

18 yaşına bastığı senenin ilk mayıs ayında Mehmet ilk yoklamaya çağrılır. Bunu son yoklaması takip eder. İşte Mehmedin sevincine ve gururuna artık nihayet yoktur.

Gelinlik çağına eren bir genç kız ilk nişanlılık hadisesini ne yolda kutlar ve tes'it ederse, Mehmet de bu kutlu hadiseyi öyle karşılar. Çünkü: adam olmuştur, o da pek yakında er meydanına, erler ocağına karışacaktır. O da nişanlıdır, çok sevdiği ve uzun zamandır arzuladığı, kahraman Türk ordusuna nişanlı bulunmaktadır.

Derken, Mehmedin celpnamesi, askerlik şubesinden eline gelir, onu alır almaz sevincinden güler, oynar, heman arkadaşlarına varır.

— Muştuluk, muştuluk.

— Ne o

— Benim pusla geldi.

(TEŞYİ MERASİMİ)

Bütün tarafları o gece Mehmedin evinde toplanırlar. Köylü kadınlar, davetli amcalar da bu toplantıya davetli hükmündedirler.

Sazlar çalınır, curalar vurulur, havalar çekilir, sabah eğlentilerle tutulur. Mehmedin pamuk bezinden çantası dikilir. İçine akraba ve yakınları tarafından para ve mendil gibi hediyeler konur.

Mehmedin annesi: ayrıca bir makara veya bir yumak iplik, bir iğne, bir çıkı kekik, bir çıkı tuz, bir sargı bezi, biraz pamuk hazırlar. Bunları çamaşırlar ile birlikte Mehmedin çantasına atar ve tenbih eder.

Oğlum, artık askersin, olurki ani bir

iş çıkar, cepheye sürülürsün. her ihtimale karşı bunlar yanında bulunsun. Karnın ağrır, miden bulanır, hemen bu kekikten bir filiz çiğner, ağrı ve bulantını geçirirsin. Yırtığın, söküğün olur dikersin, allah esirgesin yara alırsın heman ilk olarak sığağı sığağına bu tuzdan basar bir arkadaşına bu sargı ve pamukla sardırırsın. Haydi oğul gülerek, yolların açık olsun, kılıcın keskin, sözün geçkin olsun arslan gibi git, arslan gibi gel, burayı hiç düşünme ben varım, allah var, sen oradaki vazifene iyi sarıl der, gözlerinden öper, arkasını sıvaşlar ve uğurlar.

Ayrıca köy meydanında köylü Mehmedi bekler onu erkekli kadınlı, çoluklu çocuklu bir kafile köy sınırından çıkıncaya kadar dualarla uğurlarlar. Mehmet sınırdan çıkarken köyün en küçüğünü kucaklar. yüzlerinden gözlerinden öper, en ihtiyarın da ellerini öper. Bu yediden yetmiş hepimize veda demektir. Bir gün evvel her evden birer adet toplanan bir demet çiçeği yakasına takar ve yoluna düzülür.

Geri dönenler onun arkasından kovalarla su dökerler. Su gibi aksın ve coşsun diye.

Yağ dökerler işi yağ gibi aksın gitsin diye. Hazarda ve seferde askere gidenlerin evleri önünde yağ lekeleri bulunur. Bilmeyen bir adam bile bu evden asker çıktığını anlar.

Ertesi akşam Mehmedin evinde ikinci bir toplantı yapılır. bütün köylüler Mehmedin ana ve babasına allah, kavuştursun mubarek olsun derler. Mehmedin ana ve babası (sağ olun, allah size de gösterson) diye temennide bulunurlar.

—İşte koca bir cihanı önünde başeğdiren kahraman Türk ordusu böyle bir anadan doğar, böylece yetişir, ve böylelikle asker olur.

EMİN ACAR

Karanfile Dair Maniler

Toplayan : **Naht Nafiz Edgter**

Tire bir çiçek memleketidir Bilhassa karanfilin en nadide çeşitleri burada bulunur. Bu sevimli çiçeğe dair pek çok maniler söylenir

97

Karanfil dalındayım
Denizin salındayım
Gece gündüz durak yok
Her dem hayalindeyim

98

Karanfil diktim yere
Yaprağı bakar göğe
Bu akşam karanlıkta
Geleceğim sizlere

99

Karanfil saya saya
Başladım ağlamağa
Ben görmeğe razıyım
Yüzünü aydan aya

100

Karanfil ektim bitti
Yarime haber gitti
Düşmanlarım çatlasın
Yar bana selâm etti.

101

Karanfilim ıslanır
Gül dibine yaslanır
Bir gün olur elbette
Deli gönül uslanır.

102

Karanfilim uzakta
Düşman kalsın tuzakta
Rüyanı görüyorum
Ben her gece yataкта

103

Karanfile ekeyim
Dertlerimi dökeyim
Bana günah değil mi
Hep sevdanı çekeyim ?

104

Karanfil bahçelerde
Gül yağı şişelerde
Eller almış yarını
Ben kaldım köşelerde

105

Karanfilim tabakta
Bir yar sevdim irakta
Varsın irakta olsun
Sevgisi var yürekte

106

Karanfilim çardakta
Çifte benler yanakta
Benim bir sevdiğim var
Şu karşığı konakta

107

Karanfilim hareli
Bir yar sevdim Tireli
Tireliyi sevenler
Olur böyle yaralı

108

Karanfil haşlanır mı?
Saksısı taşlanır mı?
Küçükten bir yar sevdim
Ele bağışlanır mı ?.

Fabrikatör

Mehmet

Ruşen

Akgün

Milli sanayimizin büyük bir atölyesi olan

Deri ve Kösele Fabrikası'nda

Bu büyük çatı Tiremiz için bir iftihadır.

Her nevi saraciye ve deri işlerinin üstünlüğü ile tanınır

Abalı sabunları

TIRENİN
EN NEFİS SABUNUDUR

Ali Ve İbrahim

URGANCIOĞLU

Pamuk ve zeytinyağı fabrikaları

Tire ekonomisinin bize seviç veren sağlam bir çatısıdır

Orada en yeni en temiz ve en nefis işçiliği bulursunuz

Halkevleri Dergisi

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde b. r. çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	.
Amasya	Yeşilirmak	.
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altıyaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	.
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Denizli	İnanç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	.
Elâzığ	Altan	.
Eminönü	Yeni Türk	.
Eminönü	Halk bilgisi haberleri	İki ayda bir
Kayseri	Erciyas	Aylık
Eskişehir	Halkevi	.
Giresun	Aksu	.
Isparta	Ün	.
İzmir	Fikirler	Onbeş günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	.
Manisa	Gediz	.
Mersin	İçel	.
Merzifon	Taşın	.
Milas	Yeni Milas	.
Muğla	Muğla	.
Niğde	Akpınar	.
Niksar	Ülker	.
Tire	Küçük Menderes	İki ayda bir
Trabzon	İnan	Aylık
Samsun	19 Mayıs	.
Sinop	Dıranaz	.
Sivas	Orta Yayla	.
Yozgat	Bozok	Onbeş günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

10 Kuruş